

Vlinders en Libellen fotograferen

Mark Overmars

Zuringspanner, 400 mm, 1/350 s, f/8, ISO 400

Wie ben ik?

- Gepensioneerd amateur natuurfotograaf
 - Vooral het kleinere werk (insecten, bloemen)
- “Gewone” foto’s
 - Wil de natuur vastleggen zoals deze eruit ziet
 - Veel aandacht voor compositie
- Technisch
 - Wil alles altijd precies weten
- Geen ochtendmens
 - Geen insecten met dauw
- Ongeduldig
 - Weinig voorbereiding
 - Weinig meenemen, geen statief
 - Fotografeer wat ik zie

Tapijtkever, 100 mm + Raynox, 1/320 s, f/22, ISO 1000, flitser

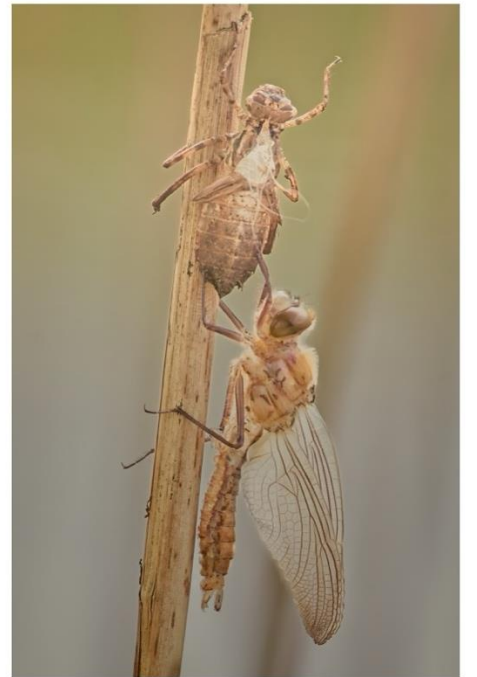
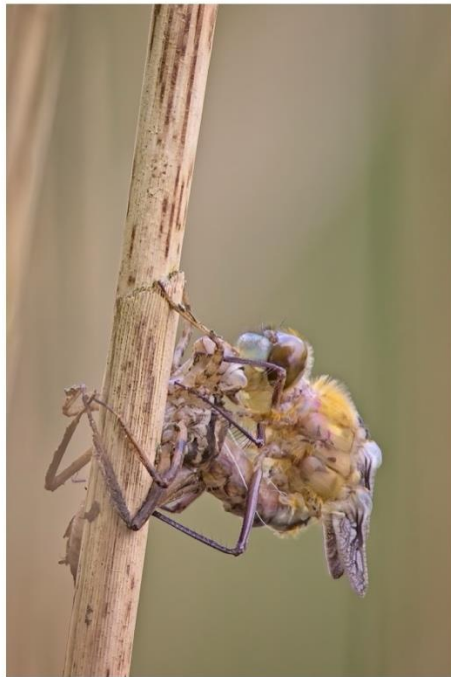

Anemoon, 70 mm, 1/350 s, f/8, ISO 400

Waar?

- Mijn tuin
- Harderbos
- Veluwe
- Op vakantie

Uitsluitende smaragdlibell, 400 mm, 1/350 s, f/8, ISO 800

Witsnuitlibellen

- KNNV lid
- Locaties gevonden via Waarneming.nl

Oostelijke witsnuitlibel

Sierlijke witsnuitlibel

Gevlekte witsnuitlibel

Venwitsnuitlibel

Noordse witsnuitlibel

Camera

- Je kunt een mobiele telefoon gebruiken
- Een moderne systeemcamera is beter
 - APS-C sensor heeft voorkeur → Sterkere vergroting
- Een bridgecamera werkt ook goed
 - Soms te grote scherptediepte
- Ik gebruik een Canon R7 APS-C camera

Watersnuffel, iPhone 13

Watersnuffel, Canon R7, 100 mm, 1/350 s, f/8, ISO 1600

Lenzen

- Je wilt op afstand kunnen blijven
- Je wilt een sterke vergroting hebben
- Telezoomlens
 - Minimaal 200 mm, bij voorkeur 400 mm
 - Kleine minimale scherpstelafstand bij maximale brandpuntsafstand → sterke vergroting
 - Groot maximaal diafragma, bij voorkeur f/5.6 of minder
 - Snelle automatische scherpstelling
 - Niet al te zwaar (je moet vaak uit de hand fotograferen)
 - Ik gebruik een Canon RF 100-400 mm

Tamron 150 - 600 mm versus
Canon RF 100-400 mm

Beekoeverlibel, 400 mm, 1/350 s, f/8, ISO 500, op 3 meter

Landkaartje, 400 mm, 1/350 s, f/8, ISO 800, op 2 meter

Lenzen

- Macrolens

- Als het insect stil zit, bijv. 's ochtends vroeg
- Je kunt details fotograferen
- Vaak een groot maximaal diafragma (f/2.8)
- Heeft vaste brandpuntsafstand (kies 65 mm of meer)
- Ik gebruik een Canon RF 100 mm macro lens

- Groothoeklens

- Laat meer van de achtergrond zien
- Je moet heel dicht bij het insect kunnen komen
- Slechts beperkt bruikbaar

Groot koolwitje, 100 mm, 1/320 s, f/13, ISO 200, flitser

Satijnvlinder, 16 mm, 1/350 s, f/6.7, ISO 100

Basis instellingen

- Zonder flitser
 - 1/350 s
 - f/8
 - ISO automatisch
- Met flitser
 - 1/320 s (kortste flitser sync tijd)
 - f/13
 - ISO 200-400
 - Flitser: TTL stand
- Scherpstellen
 - Automatisch
 - Spot focus
 - Continu

Groentje, 100 mm, 1/350 s, f/8, ISO 500

Monarchvlinder, 250 mm, 1/320 s, f/13, ISO 200, flitser

Een wazige achtergrond

- Een wazige achtergrond laat het insect beter uitkomen
- Afhankelijk van
 - Afstand tussen insect en achtergrond
 - Vergrotingsfactor
 - Diafragma
 - Brandpuntsafstand

Klein koolwitje, 400 mm, 1/320 s, f/8, ISO 250

Een wazige achtergrond

- Afstand tussen insect en achtergrond
 - Hoe groter, hoe waziger de achtergrond
- Vergrotingsfactor
 - Wordt bepaald door de afstand tussen camera en insect (en brandpuntsafstand)
 - Hoe dichterbij, hoe sterker de vergroting en hoe waziger de achtergrond

Groot dikkopje, 400 mm, 1/350 s, f/8, ISO 200

Groot dikkopje, 400 mm, 1/350 s, f/8, ISO 200

Een wazige achtergrond

- Diafragma
 - Hoe groter het diafragma (kleine f-waarde), hoe waziger de achtergrond
 - Maar ook het scherpe deel van het insect wordt kleiner

Viervlek, 100 mm, 1/320 s, f/2.8, ISO 100, flitser

Viervlek, 100 mm, 1/320 s, f/11, ISO 1600, flitser

Een wazige achtergrond

- Brandpuntsafstand
 - Hoe groter de brandpuntsafstand, hoe groter de compressie
 - Hierdoor zie je een kleiner deel van de achtergrond
 - Deze lijkt daardoor waziger

Platbuik, 100 mm, 1/350 s, f/8, ISO 200

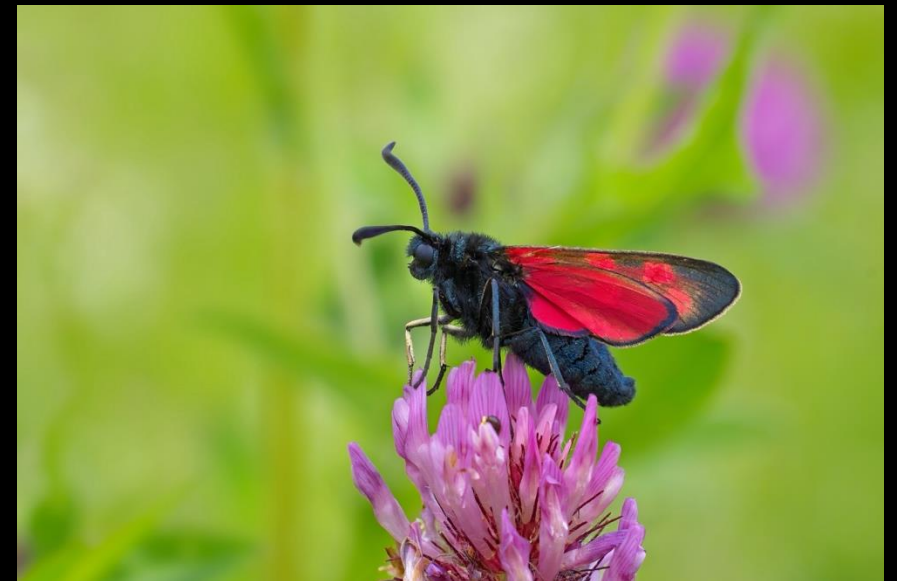
Platbuik, 400 mm, 1/350 s, f/8, ISO 200

Licht - Omgevingslicht

- Zonnig weer geeft meeste vlinders en libellen
 - Ze zijn wel actief dus je moet geduld hebben
- Insect in de zon
 - Voorkom schaduwen
 - Vaak wat onderbelichten (i.h.b. bij witjes)
 - Gouden uur geeft mooiste licht maar dan zie je weinig vlinders en libellen en zijn er veel schaduwen
- Insect in de schaduw
 - Makkelijker goed te fotograferen
 - Foto kan vlak worden; verhoog levendigheid en contrast in nabewerking
 - Vaak hoge ISO waarde nodig; gebruik ruisonderdrukking

Zon: klein koolwitje, 300 mm, 1/350 s, f/8, ISO 400

Schaduw: sint jansvlinder, 100 mm, 1/350 s, f/8, ISO 2000

Licht - Tegenlicht

- Als vleugels doorschijnend zijn kun je vanaf de schaduwzijde fotograferen
- Vaak schuin omhoog
- Als het insect geen licht doorlaat kun je een silhouet krijgen
- De vorm moet dan wel interessant zijn
- Onderbelicht de foto

Bruin zandoogje, 400 mm, 1/350 s, f/8, ISO 500

Rups heidewitvlakvlinder, 300 mm, 1/350 s, f/8, ISO 200

Licht - Flitser

- Flitser als primaire lichtbron gebruiken
 - Gebruik automatische TTL stand
 - Zet alle belichtingsinstellingen vast, bijv. 1/320 s, f/13, ISO 400
 - Gebruik een diffuser bij close-up
 - Gebruik een +1 flitscompensatie als achtergrond erg licht is

Kleine vuurvliinder, 100 mm, 1/350 s, f/8, ISO 1250

Kleine vuurvliinder, 100 mm, 1/320 s, f/13, ISO 400, flitser

Licht - Flitser

- Invulflits
 - Maakt het insect beter zichtbaar in het bijzonder als je de schaduwzijde fotografeert
 - Gebruik flitser handmatig, bijvoorbeeld $\frac{1}{4}$ kracht, afhankelijk van de afstand
 - Gebruik eventueel een negatieve belichtingscompensatie
- Kijk uit met voorwerpen dichterbij dan het insect

Vuurlibel, 150 mm, 1/250 s, f/11, ISO 400

Vuurlibel, 150 mm, 1/250 s, f/11, ISO 400, flitser

Vliegende insecten

- Libellen
 - Vliegen vaak in vaste patronen
 - Blijven soms op een plek zweven
 - Gebruik korte sluitertijd en klein diafragma
 - Laat camera scherpstellen met dier/oog herkenning
 - Zorg voor rustige achtergrond
- Vlinders
 - Zelfde soort instellingen
 - Gebruik pre-capture mode
- Veel geduld en heel veel mislukte foto's

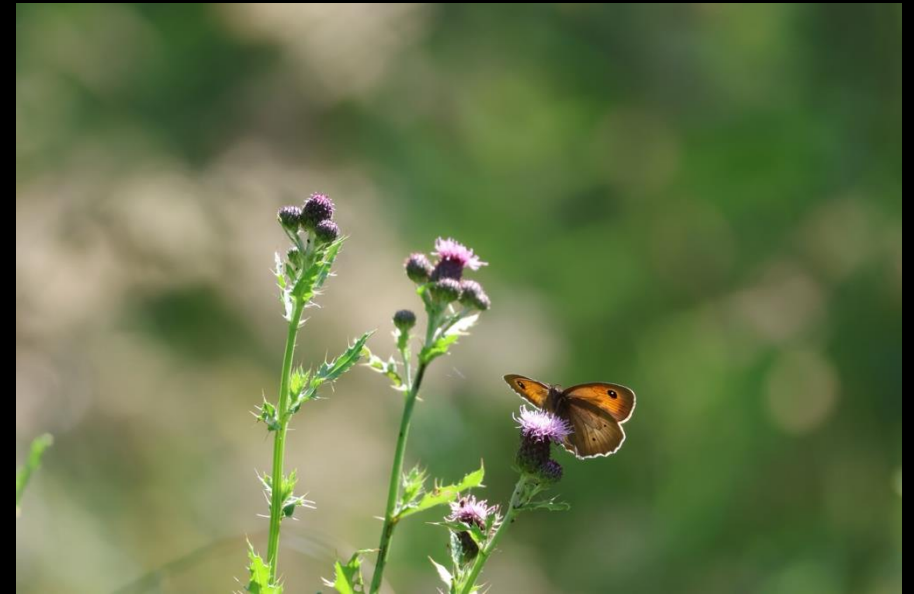
Grote keizerlibel, 400 mm, 1/1000 s, f/11, ISO 3200

Oranjetipje, 100 mm, 1/1250 s, f/10, ISO 1600

Bewerken

- Foto's zijn vaak niet perfect
 - Meestal weinig tijd
 - Weinig controle over de belichting
 - De omgeving is vaak rommelig
 - Achtergrond niet perfect
- Belangrijkste acties
 - Bijsnijden en draaien
 - Retoucheren
 - Toon en tint aanpassen
 - Ruisonderdrukking en verscherping
 - Meer accent op het insect leggen
- Ik gebruik ON1 Photo RAW

JPEG uit de camera

RAW foto bijgesneden, getoucheerd, toon aangepast, vlinder verscherpt, achtergrond vervaagd

Bewerken – Bijsnijden en draaien

- Compositie verbeteren
- Sterkere vergroting

Parende sint jansvlinders , 100 mm, 1/320 s, f/6.7, ISO 125, flitser

Bewerken - Retoucheren

- Storende elementen verwijderen
- Bijsnijden, retoucheren, vervagen

Zwarte heidelibel, 400 mm, 1/350 s, f/9.5, ISO 320

Bewerken - Toon en tint

- Schaduwen oplichten
 - Insect is vaak wat te donker t.o.v. de achtergrond
- Hooglichten verminderen
 - Er zijn vaak te lichte delen, bijvoorbeeld door schitteringen
- Contrast versterken
 - Zodat de foto minder vlak wordt
- Kleuren verlevendigen
 - Zodat de foto minder vlak wordt
 - RAW bestanden hebben dit meestal nodig
- Witbalans aanpassen
 - In het bijzonder bij foto in de schaduw

Zilveren maan, 400 mm, 1/350 s, f/8, ISO 200

Bewerken - Ruisonderdrukking

- Bij een hoge ISO-waarde ontstaat ruis
- In de JPG afbeelding verbetert de camera dit, in de RAW afbeelding niet
- Ruisonderdrukking software gebaseerd op AI werkt uitstekend

Gewone oeverlibel, 100 mm, 1/350 s, f/16, ISO 5000

Bewerken - Verscherping

- Verbetert de foto's vaak
- Gebaseerd op AI
- Wazige delen worden niet verscherpt

Tengere pantserjuffer, 260 mm, 1/350 s, f/8, ISO 320

Bewerken - Accent op insect

- Hiervoor zijn maskers nodig
 - Met AI eenvoudig te maken
- Lokale bewerkingen op insect
 - Meer dynamisch contrast (helderheid)
 - Toon en tint aanpassen
- Lokale bewerkingen op achtergrond
 - Contrast verminderen
 - Levendigheid van kleuren verminderen
 - Donkerder of juist lichter maken
 - Vervagen
 - Vignet

Papilio palinurus, 180 mm, 1/320 s, f/8, ISO 800, flitser

Toegift: Nachtvinders fotograferen

- Je kunt nachtvinders lokken met
 - Lamp en laken
 - Achtergrond is niet perfect
 - Er zitten vaak veel andere insecten om de vlinders
 - LED-emmer
 - Achtergrond is nog slechter (eierdozen)
 - Goed voor identificatie, maar niet als foto
- Voor wetenschappelijk onderzoek en fotografie
 - Meetnetten Vlinderstichting

Ligusterpijlstaart, 100 mm, 1/320 s, f/13, ISO 400, flitser

Groot avondrood, 100 mm, 1/320 s, f/13, ISO 400, flitser

Toegift: Nachtvlinders fotograferen

- Je kunt de vlinders voorzichtig verplaatsen
 - Schuif een blaadje of takje onder de poten
 - Ze kruipen er dan vaak op
 - Fotografeer ze onder een mooie hoek
 - Zet de vlinder daarna in een struik
- Gebruik macrolens, flitser en diffuser

Ligusterpijlstaart, 100 mm, 1/320 s, f/13, ISO 400, flitser

Groot avondrood, 100 mm, 1/320 s, f/13, ISO 400, flitser

Toegift: Nachtvinders fotograferen

- Symmetrie is mooi
- Fotografeer bij interessant patroon recht van boven
- Probeer ook van opzij of van voren te fotograferen
- Probeer de ogen zichtbaar te maken op de foto
- Overbelicht de foto's een beetje

Kleine beer, 100 mm, 1/320 s, f/13, ISO 200, flitser

Hopwortelboorder, 100 mm, 1/320 s, f/13, ISO 400, flitser

Boek

- Vlinders en libellen fotograferen
 - Uitgever van Duuren Media
 - € 19.99 bij bol.com
- Ook boeken over insecten fotograferen en bloemen fotograferen
 - www.insectenfotograferen.nl

